

לאומי | דוח על הסיכונים 30.06.2024

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים

עמוד	
	חלק 1 מידע כללי
3	דוח על הסיכונים
3	מטרה ועקרון הגילוי
4	מידע צופה פני עתיד
4	תחולת היישום
5	
6	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
6	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
10	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
13	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
14	חלק 3 הרכב ההון
14	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
16	מידע נוסף על הון והלימות הון
20	חלק 4 יחס המינוף
20	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
21	יחס המינוף (LR2)
22	חלק 5 סיכון אשראי
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
25	סיכון אשראי לפי ענפי משק
31	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
32	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
34	מידע נוסף על סיכון אשראי
40	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
40	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
41	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
42	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
43	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
45	חלק 6 סיכון שוק
46	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
47	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
54	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
55	יחס כסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
56	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
60	חלק 8 סיכון תפעולי
60	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
60	חלק 10 מידע נוסף על סיכונים אחרים
61	מקרא

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 ביוני 2024 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע המובא בדוחות השנתיים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "הדוח השנתי על הסיכונים").

דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2024 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

14 באוגוסט 2024

מטרה ועקרונות הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת הדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023, למעט אם חלו שינויים מהותיים בששת החודשים הראשונים של שנת 2024 (להלן: "התקופה המדווחת"). לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2024 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, הבנק אימץ פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. לאור זאת, למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות, למצב הגיאופוליטי והביטחוני בארץ ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי וודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

- א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בננק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 30 ביוני 2024 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).
- ב. נכון ליום 30 ביוני 2024, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקלים יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	30 ביוני 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2023	31 במרס 2024	30 ביוני 2024	על בסיס מאוחד, ליום:
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	51,373	51,998	53,892	56,427	58,151	הון עצמי רובד 1 ^(א)
א1	51,340	51,973	53,876	56,420	58,151	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	51,373	51,998	53,892	56,427	58,151	הון רובד 1
א2	51,340	51,973	53,876	56,420	58,151	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	66,040	66,369	68,033	70,725	72,676	הון כולל ^(א)
א3	66,008	66,343	68,017	70,718	72,676	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקלים (במיליוני ש"ח)						
4	457,365	460,274	462,176	470,873	483,092	סך הכל נכסי סיכון משוקלים (RWA) ^(א)
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	11.23%	11.30%	11.66%	11.98%	12.04%	יחס הון עצמי רובד 1 ^(א)
א5	11.17%	11.25%	11.61%	11.96%	12.02%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	11.23%	11.30%	11.66%	11.98%	12.04%	יחס הון רובד 1
א6	11.17%	11.25%	11.61%	11.96%	12.02%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	14.44%	14.42%	14.72%	15.02%	15.04%	יחס הון כולל ^(א)
א7	14.43%	14.41%	14.72%	15.02%	15.04%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
א11	10.20%	10.21%	10.22%	10.23%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
א12	1.03%	1.09%	1.44%	1.75%	1.81%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
13	767,928	773,129	810,014	842,693	831,575	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	6.69%	6.73%	6.65%	6.70%	6.99%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	6.69%	6.72%	6.65%	6.70%	6.99%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
15	159,820	162,831	166,472	206,891	198,014	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	125,491	125,639	134,420	155,675	152,378	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	128%	130%	124%	133%	130%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
18	408,870	406,458	416,747	422,444	428,318	סך הכל מימון יציב זמין
19	336,795	344,237	353,357	355,858	362,178	סך הכל מימון יציב נדרש
20	121%	118%	118%	119%	118%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתת בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2024. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 ביוני 2024 הינם 10.23%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא יחס מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לעניין גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים – ראה חלק 2 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 וכן פרק הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

מלחמת "חברות ברזל"

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רצחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חברות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילו לירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023.

במהלך הרבעון הראשון של 2024, נרשמה התאוששות בפעילות הכלכלית בחלק מן הענפים והאזורים. זאת, לנוכח הסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". תהליך זה, בא לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. עם זאת, האינדיקטורים מצביעים על האטת קצב ההתאוששות ברבעון השני של השנה. הפעילות בחלקים מסוימים במשק עדיין נמוכה משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני, החשוף להסלמה של המצב הביטחוני.

הסיכונים הגיאופוליטיים נותרו גבוהים מאוד על רקע התגברות האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, לרבות עימות ישיר עם איראן, לאור מתקפת הטילים שלה על ישראל באפריל 2024, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים.

על רקע המלחמה והשלכותיה המידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, דירוג האשראי של ישראל הופחת, וכך גם אופק הדירוג אשר עודכן כלפי מטה לשלילי בכל חברות הדירוג המובילות. חברת Moody's אשררה את הדירוג של ישראל במאי 2024, ברמה של A2, עם אופק דירוג שלילי. חברת Fitch, הפחיתה את הדירוג של ישראל באוגוסט 2024 ל A, כאשר אופק הדירוג נותר שלילי. חברת S&P הפחיתה את דירוג האשראי של ישראל ל A+ עם אופק דירוג שלילי. מהלכים אלה, הובילו להפחתת דירוג האשראי גם של הבנקים הישראלים ולהצבתו באופק שלילי.

החל מהמחצית השנייה של חודש יולי חלה החרפה במתיחות הביטחונית בישראל. זאת, על רקע שרשרת של אירועים שהובילו לעלייה בסיכון למלחמה של ממש מול ארגון חיזבאללה בלבנון, וחשש מתקיפה של ישראל מצד איראן. התפתחויות אלו, באו לידי ביטוי בעלייה נוספת של פרמיית הסיכון של ישראל בשווקים הפיננסיים.

בתחילת חודש אוגוסט, חברת S&P, פרסמה הודעה מיוחדת על ישראל ובמסגרתה הודיעה כי תרחיש הדירוג הבסיסי עבור ישראל מניח שתימנע מלחמה אזרית רחבה יותר, אך סיכויי ההסלמה הולכים וגוברים. החברה תיארה שני תרחישים אפשריים עיקריים להתרחבות הסכסוך: עימות משמעותי בין ישראל לחיזבאללה; ועימות ישיר מתמשך רחב יותר עם איראן. לדברי החברה, תרחישי ההסלמה הפוטנציאליים הללו אינם חלק מתרחיש הדירוג הבסיסי עבור ישראל ויכולים להוות סיכון נוסף אם יתממשו.

להערכת הבנק ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד) על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 ביוני 2024.

לאומי בהיותו מפעל חיוני לשעת חירום, נערך לשמור על רציפות פעילותו בכל עת ולהתמודד עם אירועים חיצוניים ו/או פנימיים, שהתרחשותם עלולה לגרום שיבושים תפעוליים משמעותיים בפעילות העסקית של הבנק.

על רקע המלחמה פרסם בנק ישראל הוראות ודגשים פיקוחיים למערכת הבנקאית.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגיד ליום 30 ביוני 2024.

בהיבט סיכון האשראי, להערכת הבנק ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות, תרבות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו') וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

בשל חוסר הוודאות הגבוהה של השפעות המלחמה והפוטנציאל להימשכותה או הסלמתה, לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק.

השלכות פוטנציאליות אלה, כמו גם התייחסות לענפים החשופים להשפעות המלחמה, מקבלות ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי.

בהיבט סיכון השוק, חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר, נוכח המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיובסי החוב הכרוכים בכך.

ליחסי כיסוי הנזילות של הבנק, ויחסי ההון של הבנק ראה פרק סיכון הנזילות ופרק ההון והלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 ביוני 2024.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המלחמה, משכה, והשלכותיה על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

השקעה במניות Valley

החל מיום 1 באפריל 2022 הבנק מחזיק בשיעור של 14.2% ממניות Valley.

הבנק רואה ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

כמפורט בביאור א.15 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023, ההשקעה של הבנק במניות Valley רשומה בספרי הבנק על בסיס שיטת השווי המאזני. לאור ירידות במחיר מניית Valley מתחילת שנת 2024, הבנק בחן את הצורך בהפחתת שווי מניות Valley הרשומות בספרי הבנק. בהתאם לכך, רשם הבנק ברבעון השני של שנת 2024 ירידת ערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley בסך של כ-0.6 מיליארד ש"ח לאחר השפעת המס.

להפחתת השווי לא היתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.8-2.3 מיליארד ש"ח.

למידע נוסף ראה ביאור ב.16 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון מאקרו כלכלי

ברמה העולמית, הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים להשפעות המצטברות של תהליך הצמצום המוניטרי אשר התרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. האינפלציה מצויה במגמת התמתנות ברורה וקרובה להתכנסות לסביבה של יציבות מחירים ברוב המדינות. על רקע זה, חלק מן הבנקים המרכזיים החלו כבר להפחית את שיעורי הריבית. שנת 2024, צפויה להיות שנה של צמיחה כלכלית איטית יחסית, אם כי, במספר מדינות הצמיחה בולטת לטובה. בארה"ב, קצב הצמיחה ברבעון הראשון של 2024, היה מתון ביחס לקצב הצמיחה בשנת 2023, אך ברבעון השני של השנה נרשמה האצה מחודשת. בסיכום שנת 2024, הצפי הוא לצמיחה מעט מתונה מזו שהייתה בשנת 2023. כמו כן, סקר המעסיקים אמנם עדיין מעלה תמונה של שוק עבודה איתן, אולם הסקרים החלופיים מצביעים על מגמה הדרגתית של חולשה בגידול בתעסוקה בארה"ב ועלייה איטית של שיעור האבטלה. האטת הצמיחה בארה"ב וחולשת התעסוקה, בשילוב עם תהליך התכנסות האינפלציה לכיוון היעד, צפויים לתמוך בהפחתת ריבית ראשונה בארה"ב במהלך השליש האחרון של 2024. בגוש האירו ואנגליה נרשמה התרחבות של הפעילות הכלכלית במחצית הראשונה של 2024. שוקי המניות עד כה בשנת 2024 מתאפיינים בעלויות שערות. ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי והמצב המחמיר במזרח התיכון, המוסיפים לפוטנציאל התנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים, ובפרט האיום על נתיבי השיט העולמיים, בדגש על סביבת הים האדום.

בישראל, מלחמת "חרבות ברזל" הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין, פגיעה בתשתית כלכלית ובגישה אליה באזורים הסמוכים לגבולות, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילה לירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023.

במהלך הרבעון הראשון של 2024 נרשמה התאוששות בפעילות הכלכלית בחלק מן הענפים והאזורים. זאת, לנוכח הסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". תהליך זה, בא לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. עם זאת, האינדיקטורים מצביעים על האטת קצב ההתאוששות ברבעון השני של השנה. הפעילות בחלקים מסוימים במשק עדיין נמוכה משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני, החשוף להסלמה של המצב הביטחוני.

הסיכונים הגיאופוליטיים נותרו גבוהים מאוד על רקע התגברות האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, לרבות עימות ישיר עם איראן, לאור מתקפת הטילים שלה על ישראל באפריל 2024, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים.

בשלב זה, בהתאם להערכתנו הראשונית של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות, תרבות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו') וחלק מענפי התעשייה והמסחר, זאת בעיקר כתלות במיקום האזורי שלהם ובפרט קרבה לקו העימות בצפון המדינה. שנת 2023 התאפיינה באירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, בדגש על תהליכי החקיקה שהובילה הממשלה. אי-השקט החברתי נמשך בשנת 2024 על רקע נושא השוויון בנטל ונושאים נוספים.

דירוג האשראי של ישראל בעל אופק שלילי בכל חברות הדירוג המובילות.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2024.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2024 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים, יוזמת בנקאות פתוחה וזימון הבנקים לשימוע ברשות התחרות טרם הכרזה עליהם כקבוצת ריכוז.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים מובילים ומתפתחים מהותיים ביותר בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור הביקוש הטבעי למגורים בישראל, אשר עולה לאורך זמן, והעובדה שמדובר באשראי המגובה בביטחונות ממשיים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המלחמה הובילה בראשיתה להיחלשות בביקוש בשוק הדיור כתוצאה מהתגברות חוסר הוודאות במשק והפגיעה בביטחון הצרכנים והמשקיעים וזאת בהמשך להיחלשות המשמעותית בביקוש בשנת 2023 והסבה פגיעה ניכרת לפעילות הבנייה למגורים. כתוצאה מכך, חלה ברבעון האחרון של 2023 ירידה מסוימת בהתחלות הבנייה וברבעון הראשון של 2024 נרשמה גם פגיעה של ממש בגמר הבנייה, שצפויה להימשך ברבעונים הקרובים.

החל מתחילת 2024 חלה התאוששות ממשית בביקוש ובהיקף העסקאות, בעיקר בדירות החדשות, והחששות למחסור עתידי בהיצע הובילו לאחרונה להתחדשות עליות המחירים בשוק הדיור, מגמה שצפויה להתבסס ואולי אף לצבור תאוצה לקראת סוף השנה ולתוך שנת 2025.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המקרו כלכלי על תיק האשראי.

למידע בדבר השלכות מלחמת "חברות ברזל" ומידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 ביוני 2024.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף לניטור, זיהוי, איסוף והערכה של הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים ולעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. ביחס לרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לזהות מגמות בינלאומיות בתחומי פעילותן של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

בעת האחרונה קודמו בישראל מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה. במסגרת זו, בין היתר, שלחה רשות התחרות לחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית וביניהם הבנק, זימון לשימוע טרם הכרזה על הבנקים כקבוצת ריכוז באספקת סל השירותים למשקי בית ועסקים קטנים ומתן הוראות בתחום הפיקדונות. כמו כן, קודמו תיקוני חקיקה שונים המאפשרים כניסה של גופים חוץ בנקאיים לתחום שירותי התשלום; מתווה מדורג של רישוי ורגולציה לגופים חוץ בנקאיים; וכן השקת קרנות כספיות חדשות הדומות במאפייניהן לפיקדונות תוך החרגתן מחוק הייעוץ והרחבת ערוצי ההפצה שלהן. במקביל, מקודמות יוזמות רגולטוריות נוספות הנוגעות ליחסי בנק-לקוח וקונדקט לרבות בתחום העמלות; הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכוני סביבה, חברה וממשל (ESG); הוראות בעניין סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור; וכן הוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע.

כמו כן, לאחר תקופת הדוח, בנק ישראל שלח מכתב שעניינו דגשים לשיפור ההוגנות מול הלקוחות ולחיזוק אמון הציבור במערכת הבנקאית, וזאת, בין היתר, ביחס לשיעור הריבית על יתרה שלילית בעו"ש, על פיקדונות ועל יתרת זכות בעו"ש.

בנוסף, על רקע מלחמת "חרבות ברזל" והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, קודמו צעדים רגולטוריים שונים במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציפים על ידי המערכת הבנקאית וכן במטרה להעניק סיוע נדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. במסגרת זו, בין היתר, וכחלק מתיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, אושר חוק הקובע כי בשנים 2024 ו-2025, יגבה מבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) תשלום מיוחד כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

להרחבה בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות שפורסמו בתקופת הדיווח ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 ביוני 2024.

סיכון אקלים וסביבה

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

	א	ב	ג
	30 ביוני 2024	31 במרס 2024	30 ביוני 2024
דרישות הון מזעריות ^(א)			
	במיליוני ש"ח		
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(א)	401,139	394,447	54,154
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	16,793	15,226	2,267
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	3,555	3,418	480
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	1,006	936	136
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון (250%))	20,269	19,598	2,736
סך הכל סיכון אשראי	442,762	433,625	59,773
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	7,768	5,960	1,049
24 סיכון תפעולי	32,562	31,288	4,396
27 סך הכל	483,092	470,873	65,218

(א) דרישת הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.
 (ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

חלק 3 - הרכב ההון הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

הפניה למאזן הפיקוחי	31 בדצמבר	30 ביוני		הון פיקוחי ^(א)
	2023	2023	2024	
	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי ^(א)
	במיליוני ש"ח			
	הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1	9,361	9,781	9,251	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	47,720	45,215	51,574	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(2,584)	(3,225)	(2,390)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
4	-	-	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
-	54,497	51,771	58,435	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
	הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים			
6	643	656	33	מוניטין
-	4	5	5	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
9	16	15	14	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
-	(58) ^(א)	(278) ^(א)	232	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
-	(42) ^(א)	(245) ^(א)	232	מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות
-	(16) ^(א)	(33) ^(א)	-	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
28	605	398	284	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	53,892	51,373	58,151	הון עצמי רובד 1
45	53,892	51,373	58,151	הון רובד 1
	הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
א11	8,811	9,521	8,975	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
12	5,330	5,146	5,550	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
51	14,141	14,667	14,525	הון רובד 2 לפני ניכויים
58	14,141	14,667	14,525	הון רובד 2
59	68,033	66,040	72,676	סך ההון

ראה הערות בעמוד הבא.

	30 ביוני		31 בדצמבר
	2024	2023	2023
	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי	הון פיקוחי למאזן הפניה
	במיליוני ש"ח		
60 סך נכסי סיכון משוקללים	483,092	457,365	462,176
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)			
61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	12.04%	11.23%	11.66%
62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	12.04%	11.23%	11.66%
63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	15.04%	14.44%	14.72%
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)			
69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.23%	10.20%	10.22%
71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	13.50%
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	1,097	969	1,059
73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	2,017	2,010	2,117
75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	5,838	5,106	5,383
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	6,755	5,590	6,582
77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,535	5,146	5,330

(א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 ביוני 2024 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 ביוני 2024 הינן 10.23% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי ההון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

(ג) סווג מחדש.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 ביוני 2024 ב-58,435 מיליון ש"ח, לעומת 54,497 מיליון ש"ח בסוף 2023. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2024 הינו 8.0%.

יחס הון עצמי רובד 1 הושפע במחצית הראשונה של שנת 2024 בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, בניכוי הדיבידנד והרכישה העצמית ומהגידול בתיק האשראי. להפחתת שווי ההשקעה במניית Valley שנרשמה בתקופת הדיווח אין השפעה מהותית על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית, מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 נוסף מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין. בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 30 ביוני 2024 הינן 10.23% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

למידע אודות הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה וההקלה בנוגע הלוואות לדיוור שניתנה במסגרתה ראה ביאור 9 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024 ופרק הון והלימות הון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

למידע אודות תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק ראה פרק הון והלימות הון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 14 באוגוסט 2024 אישר הדירקטוריון חלוקת רווחים בשיעור כולל של 40% מהרווח הנקי לרבעון השני של שנת 2024, מזה כ-30% בדיבידנד במזומן בסך של כ-681 מיליון ש"ח, והיתרה באמצעות רכישה עצמית של מניות בסך 227 מיליון ש"ח, כפי שיפורט בהמשך. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-44.96 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב רכישה עצמית של מניות ומימוש ניירות ערך המירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 26 באוגוסט 2024 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 5 בספטמבר 2024 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353
19 במרס 2024	11 באפריל 2024	23.97	365
28 במאי 2024	20 ביוני 2024	54.91	835

¹ בהתאם לדיווח המשלים מיום 10 ביוני 2024.

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק 2023

למידע אודות תכנית זו ראה ביאור 9א. בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק 2024

ביום 27 במאי 2024 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על מיליארד ש"ח, החל מיום 29 במאי 2024 ועד ליום 22 במאי 2025 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

תכנית הרכישה תבוצע במסגרת המסחר בבורסה ו/או בעסקאות מחוץ לבורסה, באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שיפעל על פי ייפוי כח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תתבצע בארבעה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם יהיה בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים (להלן: "שלב א" ו-"שלב ב" ו-"שלב ג" ו-"שלב ד").

ביצוע שלב א' החל ביום 29 במאי 2024, והסתיים ביום 7 באוגוסט 2024 במסגרתו רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) 8,536,690 מניות הבנק בהיקף של 270 מיליון ש"ח מכוח התכנית האמורה. נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 101,309,957 מניות רדומות.

ערב פרסום דוח זה החליט הבנק לבצע את שלב ב', ונתן לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ב' ביום 16 באוגוסט 2024. שלב ב' יסתיים במוקדם מביין: (א) יום 13 בנובמבר 2024; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 227 מיליון ש"ח. לאחר סיום שלב ב', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ג', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ג' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ג'. במקרה כזה, יסתיים שלב ג' במוקדם מביין: (א) יום 13 בפברואר 2025; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 760 מיליון ש"ח בניכוי סך היקף הרכישות שבוצעו בפועל בשלבים א', ו-ב'. לאחר סיום שלב ג', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ד', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ד' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ד'. במקרה כזה, יסתיים שלב ד' במוקדם מביין: (א) יום 22 במאי 2025; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על סך השווה ל-1 מיליארד ש"ח, בניכוי סך הרכישות שבוצעו בפועל במסגרת השלבים א', ב' ו-ג'. אם לאחר סיום שלב ב' או שלב ג' תתקבל החלטה שלא לבצע את שלב ג' או שלב ד', לפי העניין, יפרסם על כך הבנק דיווח מיידי.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 332, התקבל ביום 22 במאי 2024, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות, ובכפוף לכך שהיקף הרכישה העצמית בכל אחד מהשלבים ייקבע בשים לב למצב הגיאופוליטי וכן ליחסי ההון בפועל של הבנק ולכריות ההוניות הנדרשות בתרחישים האפשריים השונים.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 28 במאי 2024.

התאמות להון עצמי רובד 1

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 ביוני 2024 מיוחסים להון הפיקוחי 100% מעלויות תכנית זו.

למידע נוסף בנוגע להתאמות להון עצמי רובד 1 ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 19 ביוני 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי" במסגרת החוזר נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, עד ליום 31 בדצמבר 2028 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים. בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רוברד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רוברד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רוברד 1 שבמועד היישום לראשונה. תוספת זו הולכת ופוחתת ב-25% כל תחילת שנה עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית. בהתאם, ביום 1 בינואר 2024 25% מהקיטון בהון עצמי רוברד 1 שבמועד היישום לראשונה התווספו להון עצמי רוברד 1.

למידע נוסף אודות שינויים רגולטוריים במדידת דרישות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 30 ביוני 2024 בכ-483 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רוברד 1 - הון עצמי רוברד 1 ליום 30 ביוני 2024 מסתכם בכ-58.2 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רוברד 1 יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.02%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.01%.
- עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.08% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס הון כולל.
- דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא משפיעה על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק דירוג האשראי בדוח ממשל תאגידי ודיווח מידי מיום 11 בפברואר 2024.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	30 ביוני		31 בדצמבר
	2023	2024	2023
	במיליוני ש"ח		
1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	719,635	679,456	724,618
התאמות בגין:			
4 מכשירים פיננסיים נגזרים	14,600	16,562	26,603
6 פריטים חוץ מאזניים	70,550	67,572	74,324
7 אחרות	5,229	4,338	6,030
8 חשיפה לצורך יחס המינוף	810,014	767,928	831,575

יחס המינוף (LR2)

	30 ביוני		31 בדצמבר
	2023	2024	2023
	במיליוני ש"ח		
פריט			
חשיפות מאזניות			
1	682,924	686,003	643,810
	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות) ^(א)		
2	(647)	(38)	(662)
	סכומים בגין נכסים שנכחו בקביעת הון רובד 1		
3	682,277	685,965	643,148
	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)		
חשיפות בגין נגזרים			
4	14,185	16,130	13,858
	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים		
5	27,825	37,153	28,877
	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים		
7	-	-	-
	ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים		
11	42,010	53,283	42,735
	סך חשיפות בגין נגזרים		
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
12	1,092	4,287	1,396
	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית		
15	14,085	13,716	13,077
	חשיפות בגין עסקאות כסוכן		
16	15,177	18,003	14,473
	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
17	199,599	211,922	187,629
	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו		
18	(129,049)	(137,598)	(120,057)
	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי		
19	70,550	74,324	67,572
	פריטים חוץ מאזניים		
הון וסך החשיפות			
20	53,892	58,151	51,373
	הון רובד 1		
21	810,014	831,575	767,928
	סך החשיפות		
יחס מינוף			
22	6.65%	6.99%	6.69%
	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218		

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בדוח זה.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור 9. בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

יחס המינוף ב-30 ביוני 2024 הינו 6.99%, עלייה של כ-0.34% לעומת 31 בדצמבר 2023.

העלייה ביחס המינוף נובעת מגידול בהון רובד 1 של כ-4.3 מיליארד ש"ח. מנגד חל גידול בחשיפות של כ-21.6 מיליארד ש"ח הנובע מגידול בחשיפה המאזנית של כ-3.7 מיליארד ש"ח, גידול בחשיפת נגזרים של כ-11.3 מיליארד ש"ח, גידול של כ-2.8 מיליארד ש"ח בחשיפות בעסקאות למימון ניירות ערך, וכן גידול של כ-3.7 מיליארד ש"ח בחשיפות החוץ מאזניות.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

במהלך ששת החודשים הראשונים לשנת 2024, לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

ברבעון האחרון של 2023, נרשמה פגיעה ניכרת בפעילות הכלכלית בעקבות המלחמה. ברבעון הראשון של 2024 נרשמה התאוששות מהירה יחסית בפעילות של מרבית ענפי המשק, אך ברבעון השני של השנה קצב ההתאוששות הואט. נדגיש כי קצב הצמיחה בשנת 2024 צפוי להיות נמוך מזה שהוערך ערב הלחימה. ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות, תרבות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

למלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק והמצב הפיסקאלי של ישראל, יש השפעה גם על דירוג האשראי של ישראל. ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא משפיעה על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה "סיכון מאקרו כלכלי" בפרק "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר" בתחילת דוח זה.

להיעדר השפעת הורדת דירוג מדינת ישראל על יחסי הלימות של הבנק ראה פרק הון והלימות ההון.

בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק התלויה, בין היתר, במשך הלחימה ואפשרות הסלמתה. לאור העלייה ברמת הסיכון מתחילת המלחמה חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים והתאמות נוספות במידת הנדרש מבוצעות בשוטף.

הוצאות להפסדי אשראי

הפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל ברבעון הראשון בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק מתחשב באופן עקבי בהנחיות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, בתרחישים, בהנחות ובהערכות, שמתייחסים להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה והתפתחותה וכולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, תקופת החוב, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטרים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שערי חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). גיבוש האומדן מבוסס על תרחישים ברמות חומרה שונות, לאור התארכות המלחמה ואי הוודאות החמיר הבנק את ההסתברות להתממשות תרחישים פסימיים יותר ביחס לתרחישי הבסיס. המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים, ואו החמרת משקל התרחישים הפסימיים, עלול להביא להגדלת הפרשה להפסדי אשראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון השני של 2024 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, כמתואר לעיל.

ההכנסות להפסדי אשראי הסתכמו ברבעון השני של 2024 בסך של 18 מיליון ש"ח, מתוכן נרשמה הוצאה בסך של 68 מיליון ש"ח בגין הפרשה קבוצתית, אשר נבעה בעיקרה מהחמרת פרמטרים מאקרו כלכליים.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת סיכון ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים שבבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחיד בפרמטרים המאקרו כלכליים (החמרה והטבה בשיעור אחיד של 1%), עדכון הערכת מומחה ביחס למשקל התרחישים הפסימיים ביחס לבסיס ושינוי ברמת הסיכון בענפי המשק אל מול תרחיש הייחוס על בסיס חושבה ההפרשה, וזאת מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה בין המשתנים המאקרו כלכליים.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם בוצע שינוי בתרחיש הייחוס הינם, בין היתר, התוצר, שער חליפין, ריבית בנק ישראל, שיעור האבטלה והצריכה הפרטית.

השפעת החמרה תשקף תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ברבעון השני של 2024 בסך של כ-336 מיליון ש"ח בעוד שהטבה תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית ביחס לתרחיש הייחוס בסך של כ-782 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

הקלות ושינויים בתנאי אשראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

הבנק אימץ את מתוויו הסיכוי של בנק ישראל ומיישם את ההנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית, צעדים רגולטוריים עקב מלחמת חרבות ברזל, בדוח ממשל תאגיד.

כמו כן, הבנק מיישם הקלות נוספות ללקוחותיו, במטרה להקל עליהם את ההתמודדות עם השלכות המלחמה.

למידע אודות ההקלות הניתנות על ידי הבנק ופירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין הקלות אלו עד סמוך למועד פרסום הדוחות ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הערכת סיכון וסיווג חובות שעברו שינויים בתנאים על רקע מלחמת "חרבות ברזל"

בהתאם להנחיות הפיקוח, לאפשר ללווים אשר הושפעו מהמלחמה גמישות נוספת בפירעון הלוואות, בוצעו הסדרי פירעון הכוללים שינויים בתנאי הלוואות, לרבות דחיית ופריסת תשלומי הלוואות.

ללקוחות העונים לקריטריונים של מתווה בנק ישראל נקבעו הסדרי פירעון גורפים וליתר הלקוחות בוצעו שינויים, תוך הערכת סיכון החוב והלווה, לצורך זיהוי חובות בעייתיים או חובות בקשיים שתנאיהם שונו. זאת בשים לב, כי ככלל ועל פי הנחיית בנק ישראל, הסדרי פירעון כאמור, כשלעצמם, אינם בהכרח מעידים על כך שהלקוח נמצא בקשיים פיננסיים לעניין סימון החובות כחובות ללווים בקשיים פיננסיים שעברו שינויים בתנאים.

במסגרת הערכת הסיכון של החובות בהם בוצעו הסדרי פירעון, נבחן מצב הלווה או החוב במועד השינוי, בין היתר בהתייחס לנושאים הבאים:

- הרקע לשינוי התנאים, קרי האם השינוי המבוקש נובע מקשיים פיננסיים או תפעוליים כתוצאה מהשלכות המלחמה
- היסטורית פירעון תשלומי החובות של הלווה בדגש על תשלום הלוואות כסדרן וללא חריגות לפני המלחמה
- יכולת שירות החוב בהתחשב בכלל תזרימי הלקוח לרבות אלו הנובעים מתמיכה ממשלתית
- תקופת הדחיה/פריסה המבוקשת בהתחשב בצפי למשך ההשפעה של השלכות המלחמה

ככל שעל פי הערכת הסיכון לעיל, מזהה כי מדובר בפגיעה זמנית ביכולת שירות החוב של הלקוח (קרי מדובר בלקוח שלא היה בקשיים לפני המלחמה, השינוי בתנאי החוב הנו על רקע השלכות המלחמה וקיים צפי לפירעון החוב בתנאים החדשים), החוב לא מסווג כחוב בעייתי או כחוב בקשיים שתנאיו שונו. לעומת זאת, ככל שהערכת הסיכון מצביעה על כך שהקשיים הפיננסיים של הלווה החלו טרום המלחמה וקיים צפי לפגיעה ביכולת שירות החוב במלואו, נבחן הצורך בסיווג החוב כחוב בעייתי או כחוב בקשיים שתנאיו שונו, בהתאם לתבחינים, קריטריונים ותחשיבים כמותיים הנהוגים בבנק.

יודגש כי חובות בהם בוצעו הסדרי חוב ולא סווגו, מנוטרים במסגרת הניהול השוטף של חובות בהם חלה הרעה בסיכון, בהתאם לתבחינים וקריטריונים הנהוגים בבנק.

חוב כאמור שלא היו בגינו תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, לא מדווח כחוב בפיגור אם לא קיים פיגור בתשלומים בהתאם לתנאים המעודכנים של החוב. בנוסף, חובות שהיו בגינם תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, הותאם בגינם מצב הפיגור חזרה למצב כפי שהיה במועד תחילת המלחמה ולמעשה הוקפאה ספירת הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)

	א	ב	ג	ד
30 ביוני 2024				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות	להפסדי אשראי	יתרות נטו
		או ירידות ערך	(א+ב+ג)	
במיליוני ש"ח				
1	2,605	443,529	(6,694)	439,440
2	-	97,808	(2)	97,806
3	164	210,262	(744)	209,682
4	2,769	751,599	(7,440)	746,928

	א	ב	ג	ד
30 ביוני 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות	להפסדי אשראי	יתרות נטו
		או ירידות ערך	(א+ב+ג)	
במיליוני ש"ח				
1	2,589	418,577	(5,505)	415,661
2	-	91,053	-	91,053
3	132	186,222	(616)	185,738
4	2,721	695,852	(6,121)	692,452

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות	להפסדי אשראי	יתרות נטו
		או ירידות ערך	(א+ב+ג)	
במיליוני ש"ח				
1	3,759	432,055	(6,731)	429,083
2	-	126,001	(2)	125,999
3	173	198,321	(747)	197,747
4	3,932	756,377	(7,480)	752,829

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוז' מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

30 ביוני 2024										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבורי מסחרי										
חקלאות ^(ה)	2,549	2,423	76	2,548	2,220	76	14	(4)	5	(145)
כרייה וחציבה	1,033	1,030	3	952	738	3	-	15	-	(58)
תעשייה	35,688	34,824	738	34,675	19,639	738	153	(49)	(81)	(543)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)	125,593	124,082	1,102	125,552	68,035	1,102	716	(44)	91	(1,550)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	54,069	53,479	429	53,265	46,094	429	106	27	(63)	(1,151)
אספקת שחמל ומים	11,236	10,853	380	10,806	6,964	380	25	21	1	(161)
מסחר ^(ה)	41,072	40,202	830	40,650	32,455	830	299	38	24	(752)
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל ^(ה)	4,802	4,634	100	4,737	3,954	100	9	4	(3)	(65)
תחבורה ואחסנה	9,705	9,489	210	9,645	8,176	210	49	(1)	9	(213)
מידע ותקשורת	7,761	7,600	111	7,538	3,818	111	10	4	3	(66)
שירותים פיננסיים	57,416	57,364	47	41,982	30,985	47	32	(58)	6	(184)
שירותים עסקיים ואחרים	14,061	13,776	258	14,029	9,200	258	73	(4)	(11)	(439)
שירותים ציבוריים וקהליתיים	11,162	11,062	97	11,147	8,753	97	26	48	4	(200)
סך הכל מסחרי	376,147	370,818	4,381	357,526	241,031	4,381	1,512	(3)	(15)	(5,527)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור	141,954	138,175	575	141,954	136,519	575	566	(24)	(1)	(611)
אנשים פרטיים - אחר	47,094	44,364	1,025	47,084	29,731	1,025	240	213	209	(961)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	565,195	553,357	5,981	546,564	407,281	5,981	2,318	186	193	(7,099)
בנקים בישראל	3,077	3,077	-	2,433	2,432	-	-	-	-	(2)
ממשלת ישראל	67,514	67,514	-	593	593	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	635,786	623,948	5,981	549,590	410,306	5,981	2,318	186	193	(7,101)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 410,306, 67,672, 645, 17,879, 139,284 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

30 ביוני 2024

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי										
מחיקות חשבונאיות נטו										
דירוג ביצוע אשראי ^(ה)										
בעייתיות ^(ו)										
סך הכל										
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	308	308	-	301	136	-	-	(1)	-	-
כרייה וחציבה	562	562	-	-	-	-	-	-	-	-
תעשייה	5,863	5,838	25	4,317	3,247	25	25	(19)	-	(27)
בינוי ונדל"ן	14,241	14,105	136	14,087	10,807	136	7	37	82	(167)
אספקת שמל ומים	886	886	-	366	251	-	-	-	-	-
מסחר	559	559	-	189	159	-	-	-	-	-
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	4,478	3,537	940	4,456	4,311	940	277	(9)	(31)	(93)
תחבורה ואחסנה	958	958	-	629	629	-	-	(1)	-	-
מידע ותקשורת	1,038	1,026	11	635	196	11	11	1	-	(12)
שירותים פיננסיים	48,894	48,893	1	5,522	4,770	1	1	12	-	(27)
שירותים עסקיים ואחרים	565	564	-	472	458	-	-	(2)	-	(1)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	46	46	-	10	7	-	-	-	-	-
סך הכל מסחרי	78,398	77,282	1,113	30,984	24,971	1,113	1,113	18	51	(327)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	51	51	-	51	47	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	15	14	1	15	5	1	1	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	78,464	77,347	1,114	31,050	25,023	1,114	1,114	18	51	(327)
בנקים בחו"ל	35,295	35,295	-	12,441	9,480	-	-	-	-	(12)
ממשלות בחו"ל	23,233	23,233	-	1,930	1,325	-	-	-	-	(1)
סך הכל פעילות בחו"ל	136,992	135,875	1,114	45,421	35,828	1,114	1,114	18	51	(340)
סך הכל	772,778	759,823	7,095	595,011	446,134	7,095	7,095	204	244	(7,441)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 9,593,35,356,893,55,322,35,828 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל סיכון אשראי שנובע מהשקעות באגרות חוב המגובות בנכסים. למידע נוסף ראה ביאור 5 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

31 בדצמבר 2023											
סיכון אשראי כולל ^(א)										חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)	
										הפסדי אשראי ^(ד)	
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
										יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
										מחיקות חשבונאיות נטו	
										דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	
										בעייתיות ^(ו)	
										בעייתיות ^(ז)	
										סך הכל	
										סך הכל	
										לא צובר	
										במיליוני ש"ח	
בגין פעילות לווים בישראל											
ציבור מסחרי											
											חקלאות ^(ח)
											כרייה וחציבה
											תעשייה
											בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ט)
											בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
											אספקת חשמל ומים
											מסחר ^(י)
											בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל ^(יא)
											תחבורה ואחסנה
											מידע ותקשורת
											שירותים פיננסיים
											שירותים עסקיים ואחרים
											שירותים ציבוריים וקהילתיים
											סך הכל מסחרי
											אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
											אנשים פרטיים - אחר
											סך הכל ציבור - פעילות בישראל
											בנקים בישראל
											ממשלת ישראל
											סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 398,328, 97,318, 256, 13,814, 135,202 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי כולל ^(א)									
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזהה:									
יתרת	מחיקות	הוצאות			סך הכל ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל ^(ז)	דירוג	סך הכל
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	לא צובר	בעייתיות ^(ח)	חובות ^(ט)	בעייתיות ^(י)	אשראי ^(יא)	ביצוע	במיליוני ש"ח
להפסדי	נטו	האשראי							
(1)	-	-	-	-	256	409	-	415	416
-	-	-	-	-	-	-	-	698	698
(48)	(2)	(19)	-	155	3,181	4,285	155	5,764	5,919
(206)	11	113	116	231	9,090	12,551	231	12,447	12,679
-	-	-	-	-	7	144	-	559	559
(1)	(1)	1	-	-	247	262	-	639	639
(71)	(16)	(39)	585	1,119	3,747	3,892	1,119	2,786	3,906
(1)	-	-	15	20	500	501	20	686	707
(12)	(1)	(6)	11	11	124	481	11	886	897
(15)	(1)	(12)	-	-	3,379	3,642	-	39,354	39,355
(3)	-	5	-	-	441	457	-	548	548
-	(1)	(1)	-	-	6	7	-	42	42
(358)	(11)	42	727	1,536	20,978	26,631	1,536	64,824	66,365
-	-	-	-	-	56	57	-	57	57
-	-	-	1	1	6	15	1	14	15
(358)	(11)	42	728	1,537	21,040	26,703	1,537	64,895	66,437
(13)	-	(25)	-	-	15,283	18,398	-	40,503	40,503
(1)	-	(1)	-	-	1,163	1,468	-	28,384	28,384
(372)	(11)	16	728	1,537	37,486	46,569	1,537	133,782	135,324
(7,481)	527	2,383	3,783	8,412	435,814	580,099	8,412	765,305	780,242

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 9,083,28,143,2,797,57,815,37,486 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל סיכון אשראי שנובע מהשקעות באגרות חוב המוגבות בנכסים. למידע נוסף ראה ביאור 5 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

30 ביוני 2023										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזהה:										
סך הכל	ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתיות ^(ט)	לא צובר	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	2,605	2,467	113	2,602	2,305	113	27	3	5	(136)
כרייה וחציבה	768	767	-	740	523	-	-	(6)	-	(27)
תעשייה	38,022	36,934	1,075	36,497	21,883	1,075	121	58	(3)	(531)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(י)	114,781	113,046	1,462	114,748	64,177	1,462	340	226	26	(1,284)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	47,843	46,889	853	46,806	40,906	853	136	(1)	(3)	(887)
אספקת חשמל ומים	10,583	10,529	54	10,130	6,005	54	16	7	-	(77)
מסחר	40,956	40,294	612	40,445	33,557	612	168	102	39	(561)
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	4,598	4,415	50	4,545	3,661	50	20	3	4	(41)
תחבורה ואחסנה	9,681	9,467	214	9,586	7,868	214	104	(20)	13	(148)
מידע ותקשורת	6,692	6,452	145	6,128	3,468	145	13	(17)	(10)	(57)
שירותים פיננסיים	53,694	53,615	79	42,120	31,616	79	68	9	1	(227)
שירותים עסקיים ואחרים	13,405	13,087	263	13,204	9,068	263	73	27	2	(374)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	10,855	10,778	77	10,840	8,776	77	35	(5)	6	(166)
סך הכל מסחרי	354,483	348,740	4,997	338,391	233,813	4,997	1,121	386	80	(4,516)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	128,964	127,218	563	128,964	124,003	562	547	44	2	(461)
אנשים פרטיים - אחר	46,193	43,505	943	46,174	30,699	943	279	248	158	(822)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	529,640	519,463	6,503	513,529	388,515	6,503	1,947	678	240	(5,799)
בנקים בישראל	1,709	1,709	-	996	995	-	-	(1)	-	(3)
ממשלת ישראל	65,980	65,980	-	241	241	-	-	-	-	(2)
סך הכל פעילות בישראל	597,329	587,152	6,503	514,766	389,751	6,503	1,947	677	240	(5,804)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח^(ז), ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 125,013, 15,522, 943, 66,100, 389,751 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

30 ביוני 2023

סיכון אשראי כולל^(א) חובות^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(ג)

הפסדי אשראי ^(ד)	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזהה:			סך הכל ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	דירוג ביצוע אשראי ^(ז)	סך הכל	
			לא צובר	בעייתיות ^(ו)	חובות ^(ב)					סך הכל ^(ה)
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
(1)	-	-	-	-	116	233	-	237	237	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	709	709	כרייה וחציבה
(28)	-	6	-	-	3,221	4,321	-	6,139	6,139	תעשייה
(174)	3	118	246	422	8,376	11,644	422	11,409	11,832	בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	7	262	-	676	676	אספקת חשמל ומים
-	-	-	-	20	474	483	20	850	869	מסחר
(54)	(14)	(38)	320	857	3,516	3,765	857	2,920	3,777	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
-	-	-	-	-	46	47	-	271	271	תחבורה ואחסנה
(15)	-	(17)	40	40	213	615	40	1,040	1,081	מידע ותקשורת
(25)	-	(2)	-	1	3,266	3,910	-	37,132	^(ז) 37,132	שירותים פיננסיים
(2)	-	1	1	93	417	421	93	4,617	4,711	שירותים עסקיים ואחרים
(3)	(1)	(1)	-	-	456	472	-	506	506	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(302)	(12)	67	607	1,433	20,108	26,173	1,432	66,506	67,940	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	15	18	-	18	18	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	1	9	16	1	14	16	אנשים פרטיים - אחר
(302)	(12)	67	607	1,434	20,132	26,207	1,433	66,538	67,974	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(15)	-	(20)	-	-	10,330	12,605	-	29,368	29,369	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	953	1,377	-	17,914	17,914	ממשלות בחו"ל
(317)	(12)	47	607	1,434	31,415	40,189	1,433	113,820	115,257	סך הכל פעילות בחו"ל
(6,121)	228	724	2,554	7,936	421,166	554,955	7,936	700,972	712,586	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 31,415, 47,562, 27,171, 8,774 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל סיכון אשראי שנובע מהשקעות באגרות חוב המגובות בנכסים. למידע נוסף ראה ביאור 5 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2024.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	א1	2א	ב	ג	ד	ה
30 ביוני 2024							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות
במיליוני ש"ח							
1	367,160	72,280	38,415	51,440	21,902	20,840	16,513
2	83,748	14,058	6,126	-	-	14,058	6,126
3	450,908	86,338	44,541	51,440	21,902	34,898	22,639
4	2,444	161	27	112	10	49	17
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							
30 ביוני 2023							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות
במיליוני ש"ח							
1	355,029	60,632	32,700	41,092	16,037	19,540	16,663
2	77,935	13,118	6,829	-	-	13,118	6,829
3	432,964	73,750	39,529	41,092	16,037	32,658	23,492
4	2,498	91	24	52	12	39	12
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							
31 בדצמבר 2023							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום מובטח ^(ב)	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות
במיליוני ש"ח							
1	359,620	69,464	37,024	48,812	19,931	20,651	17,093
2	112,181	13,818	9,645	-	-	13,818	9,645
3	471,801	83,282	46,669	48,812	19,931	34,469	26,738
4	3,594	165	31	111	14	54	17
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							

(א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
 (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^{(א)(ב)} (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
30 ביוני 2024									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	205,101	-	2,452	-	298	-	772	-	208,623
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,724	-	2,973	-	7,036	-	24	-	11,757
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים (MDB) לפיתוח	2,617	-	12,408	-	9,023	-	84	8	24,140
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,774	-	288	-	11	-	2,073
5 תאגידים	-	-	16,956	-	17,272	-	137,286	937	172,451
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	40,904	-	40,904
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	16,923	27	16,950
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	35,095	37,140	44,437	16,171	2,805	135,648
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	99,049	104,349
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	940	2,270
11 נכסים אחרים	3,298	-	-	-	-	-	-	9,555	14,146
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	6,531	7,824
12 סך הכל	212,740	-	36,563	35,095	71,057	44,437	73,998	250,553	733,311

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
30 ביוני 2023									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	186,370	-	2,751	-	500	-	193	-	189,814
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,672	-	2,379	-	7,129	-	13	-	11,193
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים (MDB) לפיתוח	2,506	-	12,774	-	5,592	-	13	5	20,890
4 חברות ניירות ערך	-	-	3,305	-	180	-	-	-	3,485
5 תאגידים	-	-	15,179	-	17,011	-	138,782	1,061	172,033
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	40,440	-	40,440
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	16,515	-	16,515
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	32,233	33,359	38,333	16,296	2,566	122,787
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	80,788	93,530
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	821	2,165
11 נכסים אחרים	2,771	-	-	-	-	-	-	9,111	12,980
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	5,300	6,398
12 סך הכל	193,319	-	36,388	32,233	63,771	38,333	73,251	232,287	685,832

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים.

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2023								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבונויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	198,003	-	3,356	-	296	-	187	-	201,842
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,672	-	2,320	-	6,969	-	27	-	10,988
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,419	-	11,594	-	12,502	-	41	6	26,562
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,473	-	247	-	5	-	1,725
5 תאגידים	-	-	18,953	-	16,164	-	133,185	751	169,053
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	39,859	-	-	39,859
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,777	-	-	16,777
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	33,963	35,433	41,054	16,145	2,731	129,326
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	7,291	100,083
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	1,140	2,434
11 נכסים אחרים	3,022	-	-	-	-	-	-	1,171	13,251
12א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	1,171	6,589
12 סך הכל	205,116	-	37,696	33,963	71,611	41,054	72,781	239,320	711,900

מידע נוסף על סיכון אשראי סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור הביקוש הטבעי למגורים בישראל, אשר עולה לאורך זמן, והעובדה שמדובר באשראי המגובה בביטחונות ממשיים. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

לאומי מתמקד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשוך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 30 ביוני 2024 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

מלחמת "חרבות ברזל" הובילה בראשיתה להיחלשות בביקוש בשוק הדיור, כתוצאה מהתגברות חוסר הוודאות במשק והפגיעה בביטחון הצרכנים והמשקיעים, זאת בהמשך להיחלשות המשמעותית בביקוש בשנת 2023.

עם זאת, החל מתחילת 2024 חלה התאוששות ממשית בביקוש ובהיקף העסקאות, בעיקר בדירות חדשות. להערכת הבנק, הביקוש צפוי להישאר חזק יחסית ברבעונים הקרובים, בתמיכת התאוששות המשק מנזקי המלחמה, חששות גוברים בציבור ממחסור עתידי בהיצע, צורך גובר בביקוש לדירות עם ממ"ד וברקע המשך גידול אוכלוסין גבוה.

בצד ההיצע, ערב מלחמת חרבות ברזל, מספר הדירות הגמורות המשיך להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה, נותרו גבוהות יחסית לרמתן ברוב העשור האחרון. המלחמה הסבה פגיעה ניכרת לפעילות הבנייה למגורים (זמינות עובדים וחומרי גלם, נגישות לאתרי בנייה הסמוכים לאזורי הלחימה). כתוצאה מכך, חלה ברבעון האחרון של 2023 ירידה מסוימת בהתחלות הבנייה. ברבעון הראשון של 2024 נרשמה גם פגיעה של ממש בגמר הבנייה, שצפויה להימשך ברבעונים הקרובים.

ערב המלחמה, מחירי הדירות היו מצויים במגמת ירידה מתונה, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). בחודשים האחרונים התחדשו עליות המחירים בשוק הדיור (בעיקר בדירות יד שניה), כפי הנראה על רקע חששות למחסור עתידי בהיצע, ברקע הפגיעה של המלחמה בפעילות הבנייה למגורים. להערכת הבנק, מגמת עליית המחירים צפויה להתבסס וייתכן אף לצבור תאוצה לקראת סוף השנה ולתוך שנת 2025. להערכתנו, הגבלת הסחר מטורקיה מגלמת השפעה מוגבלת על מחירי הדירות.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

בתחום הנדל"ן למסחר, ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, זאת לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. במקרה של הסלמה מחודשת במלחמה, או בתרחישים פסימיים אחרים, עלולה לחול היחלשות נוספת בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי וכתוצאה מכך גם בביקוש לשטחי מסחר. תהליכים אלה עלולים להכביד על צמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים יותר.

בתחום המשרדים, מאז המחצית השנייה של 2022 ואילך, מורגשת האטה ניכרת בפעילות השוק, לרבות ירידה מתמשכת במחירי השכירות בתל אביב וירידה משמעותית בשיעורי התפוסה בחלק מפרברי תל אביב. להערכת הבנק, ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל אביב וברושלים), הם גורמים שעשויים להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם. על מנת לשקף את חוסר הוודאות באשר להשפעות המלחמה על ענפי הבינוי והנדל"ן, בוצעה הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בענפים אלו.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוה, כך שההפרשה יכולה שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

		31 בדצמבר		30 ביוני	
שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2023		2023	2023	2024	
באחוזים	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
4.9	5,814	119,714	114,153	125,528	סיכון אשראי מאזני
6.7	662	9,915	10,556	10,577	ערבויות לרוכשי דירות ^(א)
5.0	2,775	55,023	49,747	57,798	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)
5.0	9,251	184,652	174,456	193,903	סך הכל סיכון אשראי כולל

(א) במונחי סיכון אשראי.

הלך פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

30 ביוני 2024			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,660	9,730	11,390
מעל 45% עד 65%	5,430	16,218	21,648
מעל 65% עד 80%	22,871	18,285	41,156
מעל 80%	6,662 ^(ג)	5,096	11,758
כושר ספיגה^(ד)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	9,604	9,604	9,604
מעל 50% עד 75%	8,207	8,207	8,207
מעל 75%	14,501	14,501	14,501
פרויקטים בתחילת בנייה	15,231	15,231	15,231
אחר ^(ה)			45,368
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			179,662

ראה הערות בעמוד הבא.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי^(א) כולל

קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,267	8,831	10,098
מעל 45% עד 65%	6,384	16,156	22,540
מעל 65% עד 80%	22,668	16,350	39,018
מעל 80%	8,950 ^(ג)	5,771	14,721
כושר ספיגה^(ד)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	10,472	10,472	10,472
מעל 50% עד 75%	4,824	4,824	4,824
מעל 75%	14,554	14,554	14,554
פרויקטים בתחילת בנייה	10,203	10,203	10,203
אחר^(ה)			
			44,744
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			171,973

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
 (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
 (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
 (ה) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר 2023	30 ביוני 2024	
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
86,065	91,107	דיור
23,253	24,359	משרדים
7,993	8,522	תעשייה
25,146	25,894	מסחר ושירותים
142,457	149,882	סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	30 ביוני		
	31 בדצמבר	2024	2023
	במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בעייתי	182,080	191,666	5.3
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
שאינו בעייתי	450	570	26.7
בעייתי צובר	744	838	12.6
לא צובר	1,378	829	(39.8)
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,572	2,237	(13.0)
סך הכל	184,652	193,903	5.0

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

לאורך שנת 2023, חלה ירידה מתונה במחירי הדירות, בהובלת פלח הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר ללא דירות הנמכרות במסגרת תכניות ממשלתיות כמו "מחיר למשתכן"); אולם מתחילת שנת 2024 התחדשה עליית מחירי הדירות, ונראית מגמת התאוששות של ממש במכירת הדירות במשק.

התפתחויות אלה משקפות כפי הנראה, התגברות של הציפיות בשוק לעודפי ביקוש עתידיים, על רקע הירידה הצפויה בריבית וברקע האטת פעילות הבנייה למגורים מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל".
ההאטה בפעילות הבינוי מביאה להתארכות משך הבנייה וכתוצאה מכך ניכרת פגיעה בקצב מסירת הדירות.

ברבעון השני של שנת 2024, הוארכו פעם נוספת ההקלות אשר ניתנו ללקוחות על ידי בנק ישראל, לרבות הקלות להקפאת תשלומי משכנתא. יצוין כי הקפאות רבות, אשר ניתנו לאורך התקופה האחרונה, הגיעו לסימון ולא הוארכו על ידי הלווים.

כפועל יוצא, היקף הלוואות בהן קיימת הקפאת תשלומים נכון לסוף חודש יוני 2024 הינו כ-4.4 מיליארד ש"ח, ביחס לכ-9.0 מיליארד ש"ח לסוף חודש מרס 2024.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון והנהלה ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 ביוני 2024.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום המתחשבת ביכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו

	יתרת תיק האשראי		
	שיעור השינוי	במיליוני ש"ח	באחוזים
31 בדצמבר 2022		119,272	15.7
31 בדצמבר 2023		129,987	9.0
30 ביוני 2024		135,788	4.5

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי).

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2022		2023			2024		
ממוצע ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	שיעור מימון
							באחוזים ^(*)
22.6	20.9	20.4	22.0	21.0	20.1	22.2	מעל 60 ועד 70 כולל
25.3	25.0	22.5	20.6	19.6	18.6	21.4	מעל 70 ועד 75 כולל
0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.4	מעל 75

(*) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לוויים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

ההשפעות הפוטנציאליות של המלחמה, בנוסף למגמות המקרו כלכליות במהלך השנתיים האחרונות (בעיקר סביבת ריבית גבוהה ואינפלציה) משפיעות על יכולת החזר של הלוויים הפרטיים, כאשר חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות המקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

קבוצות לווים²

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 30 ביוני 2024, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. במסגרת זו פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטייטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים.

טרם נקבע מועד לכניסת העדכון לתוקף.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2024.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2024.

² קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך, בין היתר, על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
	30 ביוני 2024				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	10,134	24,409	1.4	48,355	16,636
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	16,701	41
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	10,134	24,409	-	65,056	16,677
	סך הכל				

	א	ב	ה	ו	
	30 ביוני 2023				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	7,958	18,167	1.4	36,562	14,444
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	15,758	16
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	7,958	18,167	-	52,320	14,460
	סך הכל ⁽¹⁾				

	א	ב	ה	ו	
	31 בדצמבר 2023				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	8,424	17,566	1.4	36,377	13,063
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	21,564	130
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	8,424	17,566	-	57,941	13,193
	סך הכל				

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

א		ב		א		ב	
30 ביוני		31 בדצמבר		2023		2024	
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח							
48,345	3,555	36,639	3,782	36,354	2,989	48,345	3,555

סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית 3

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

א	ג	ד	ו	ז	ט	
30 ביוני 2024						
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי	תיק פיקוחי/משקל סיכון
במיליוני ש"ח						
1,586	-	-	-	-	1,586	ריבנויות
-	-	66	-	-	66	ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית
-	14,981	201	-	-	15,182	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)
-	16,275	12,937	11	-	29,223	חברות ניירות ערך
-	-	130	3,331	-	3,461	תאגידים
-	-	-	375	-	375	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
1,586	31,256	13,334	3,717	-	49,893	סך הכל
31 בדצמבר 2023						
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי	תיק פיקוחי/משקל סיכון
במיליוני ש"ח						
3,109	-	-	-	-	3,109	ריבנויות
-	-	67	-	-	67	ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית
-	13,462	276	56	-	13,794	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)
-	9,749	8,919	5	-	18,673	חברות ניירות ערך
-	-	119	3,552	-	3,671	תאגידים
-	-	-	116	1	117	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
3,109	23,211	9,381	3,729	1	39,431	סך הכל
30 ביוני 2023						
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי	תיק פיקוחי/משקל סיכון
במיליוני ש"ח						
1,319	-	-	-	-	1,319	ריבנויות
-	-	114	-	-	114	ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית
-	10,396	154	79	-	10,629	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)
-	11,219	9,236	-	-	20,455	חברות ניירות ערך
-	-	64	5,173	-	5,237	תאגידים
-	-	-	84	1	85	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
1,319	21,615	9,568	5,336	1	37,839	סך הכל

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	30 ביוני 2024					
	ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
	ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
	מנותק		לא מנותק		לא מנותק	
	במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	-	3,094	-	574	414	645
מזומן - מטבעות אחרים	-	17,105	-	9,115	8,219	893
חוב ריבוני מקומי	-	20,131	2,325	-	677	435
חוב ריבוני אחר	3,867	70	1,387	6,782	-	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	7,387	5,934
אגרות חוב קונצרניות	1,389	-	3,887	-	-	2,690
מניות	-	156	-	-	4	6,205
סך הכל	5,256	40,556	7,599	16,471	16,701	16,802

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2023					
	ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
	ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
	מנותק		לא מנותק		לא מנותק	
	במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	-	1,491	-	451	80	256
מזומן - מטבעות אחרים	-	16,715	-	11,422	13,696	2,797
חוב ריבוני מקומי	-	19,257	1,978	-	269	84
חוב ריבוני אחר	3,052	69	1,464	5,403	-	410
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	6,561	11,768
אגרות חוב קונצרניות	853	-	2,741	-	958	2,436
מניות	-	184	-	-	-	4,663
סך הכל	3,905	37,716	6,183	17,276	21,564	22,414

א						ב		ג		ד		ה		ו	
30 ביוני 2023															
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים						ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)									
שוי הוגן של ביטחון שהתקבל		שוי הוגן של ביטחון שהופקד		שוי הוגן של ביטחון לא מנותק		שוי הוגן של ביטחון לא מנותק		שוי הוגן של ביטחון לא מנותק		שוי הוגן של ביטחון שהתקבל		שוי הוגן של ביטחון שהופקד			
במיליוני ש"ח															
מזומן - מטבע מקומי						943	318	1,307	-	721	-				
מזומן - מטבעות אחרים						335	10,689	6,377	-	13,474	-				
חוב ריבוני מקומי						334	991	-	919	17,549	-				
חוב ריבוני אחר						-	329	4,270	1,899	94	3,270				
חוב של סוכנות ממשלתית						8,581	3,398	-	-	-	-				
אגרות חוב קונצרניות						2,242	-	-	2,736	-	199				
מניות						3,603	33	-	-	330	-				
סך הכל						16,038	15,758	11,954	5,554	32,168	3,469				

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך ששת החודשים הראשונים של 2024 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילה את הבנקים המרכזיים להלכים חדים של העלאות ריבית בשנים 2022-2023. בעת הנוכחית נראה כי הבנקים המרכזיים עצרו את מהלכי העלאות הריבית, והתחזיות הינן למגמת הפחתת ריבית בשנים הקרובות, תוך התחשבות בהתפתחות פרמטרים כלכליים מרכזיים, כגון: שיעורי אבטלה, צמיחה והתכנסות ליעדי האינפלציה.

מלחמת "חברות ברזל"

חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר על רקע המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך והיתכנות להפחתות דירוג נוספות של מדינת ישראל.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי וב-20 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה הסופית. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש יולי 2025. הבנק נערך ליישום ההוראה.

סיכון שער חליפין

במהלך הרבעון השני של 2024, ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק, ככלל, אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	א
	31 בדצמבר	30 ביוני	2024
	2023	2023	2024
נכסי סיכון RWA			
במיליוני ש"ח			
מוצרים ישירים			
1	5,280	5,635	6,829
			סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	82	67	31
			סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	316	150	707
			סיכון שער חליפין
אופציות			
7	28	40	69
			גישת התרחישים
8	128	64	132
			איגוח
9	5,834	5,956	7,768
			סך הכל

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

30 ביוני 2024					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
659,011	8,940	95,639	68,791	485,641	נכסים פיננסיים ^(א)
958,090	34,091	448,487	6,419	469,093	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
630,705	12,341	154,839	27,966	435,559	התחייבויות פיננסיות ^(ב)
940,067	31,375	396,733	11,577	500,382	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
46,329	(685)	(7,446)	35,667	18,793	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(12,204)	(10)	-	(12,194)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
11,787	274	2,129	-	9,384	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
45,912	(421)	(5,317)	23,473	28,177	שווי הוגן נטו מותאם ^(א)
41,123	(345)	(5,626)	22,326	24,768	מזה: תיק בנקאי
(328)	(9)	(4)	(796)	481	מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
11,787	274	2,129	-	9,384	מזה: השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

31 בדצמבר 2023					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
664,222	17,605	92,263	63,600	490,754	נכסים פיננסיים ^(א)
881,139	61,503	390,566	6,119	422,951	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
628,436	23,663	144,872	29,664	430,237	התחייבויות פיננסיות ^(ב)
867,834	56,387	344,146	11,105	456,196	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
49,091	(942)	(6,189)	28,950	27,272	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(13,470)	(10)	-	(13,460)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
10,088	243	1,869	-	7,976	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
45,709	(709)	(4,320)	15,490	35,248	שווי הוגן נטו מותאם ^(א)
32,061	(675)	(4,620)	15,099	22,257	מזה: תיק בנקאי
(43)	(9)	(4)	(433)	403	מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
10,088	243	1,869	-	7,976	מזה: השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023. (ב) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו^(א) מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו

30 ביוני 2024				
	מטבע חוץ			
	שקל	דולר	צמוד למדד	לא צמוד
סך הכל ^(ב)	אחר			
במיליוני ש"ח				
<u>שינויים מקבילים</u>				
עלייה במקביל של 1%	(100)	(876)	(169)	(1,661)
מזה: תיק בנקאי	(94)	(789)	(130)	(1,738)
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות ^(א)	90	337	617	1,716
ירידה במקביל של 1%	104	878	(270)	1,416
מזה: תיק בנקאי	97	822	(311)	1,490
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות ^(א)	(95)	(447)	(1,051)	(2,357)
<u>שינויים לא מקבילים</u>				
התללה ^(ב)	(74)	(653)	306	(1,010)
מזה: תיק בנקאי	(75)	(682)	309	(972)
השטחה ^(א)	59	238	(406)	778
מזה: תיק בנקאי	61	290	(400)	722
עליית ריבית בטווח הקצר	11	(332)	(423)	224
מזה: תיק בנקאי	15	(254)	(401)	140
ירידת ריבית בטווח הקצר	(3)	340	432	(214)
מזה: תיק בנקאי	(8)	269	410	(131)
מקסימום	(100)	(876)	(423)	(1,661)
מזה: תיק בנקאי	(94)	(789)	(401)	(1,738)
<hr/>				
31 בדצמבר 2023				
	מטבע חוץ			
	שקל	דולר	צמוד למדד	לא צמוד
סך הכל ^(ב)	אחר			
במיליוני ש"ח				
<u>שינויים מקבילים</u>				
עלייה במקביל של 1%	(15)	(577)	79	(1,543)
מזה: תיק בנקאי	(17)	(557)	124	(1,521)
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות ^(א)	91	345	494	1,841
ירידה במקביל של 1%	12	571	(592)	1,276
מזה: תיק בנקאי	15	555	(639)	1,265
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות ^(א)	(96)	(447)	(937)	(2,501)
<u>שינויים לא מקבילים</u>				
התללה ^(ב)	(72)	(425)	472	(931)
מזה: תיק בנקאי	(72)	(447)	474	(894)
השטחה ^(א)	76	111	(511)	716
מזה: תיק בנקאי	75	139	(503)	683
עליית ריבית בטווח הקצר	63	(293)	(364)	190
מזה: תיק בנקאי	61	(261)	(338)	166
ירידת ריבית בטווח הקצר	(55)	316	373	(181)
מזה: תיק בנקאי	(53)	283	347	(156)
מקסימום	(72)	(577)	(592)	(1,543)
מזה: תיק בנקאי	(72)	(557)	(639)	(1,521)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
- (ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- (ד) לאחר השפעות מקזזות.
- (ה) המודלים העיקריים הם הנחת פירעון מוקדם במשכנתאות, ובעו"ש - זיהוי הגרעין הקשיח וההתייחסות אליו כפיקדון ארוך. חוסר הסימטריה בין העלייה לירידה בריבית נובע בעיקר מהתאמת התנהגות הלקוחות לתרחיש במשכנתאות ומהשפעת צורת עקומי הריבית.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית^(א)

לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני					
2023			2024		
הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל
במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>					
717	276	441	851	483	368
עלייה במקביל של 1%					
800	359	441	904	536	368
מזה: תיק בנקאי					
(914)	(289)	(625)	(1,061)	(508)	(553)
ירידה במקביל של 1%					
(984)	(359)	(625)	(1,089)	(536)	(553)
מזה: תיק בנקאי					
(914)	(289)	(625)	(1,061)	(508)	(553)
<u>מקסימום</u>					
(984)	(359)	(625)	(1,089)	(536)	(553)
מזה: תיק בנקאי					

(א) לאחר השפעות מקזזות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל הינה אומדן תאורטי אשר חושב על בסיס שינוי מקבילי של כלל עקומי הריבית, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחים על הפיקדונות, ללא שינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות, למעט עדכון הפריסה של המודלים ההתנהגותיים כתוצאה מהשינוי בריבית.

מידע נוסף על סיכון ריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

30 ביוני 2024				
מכל שלוש עד חמש שנים	מכל שנה עד שלוש שנים	מכל שלושה חודשים עד שנה	מכל חודש עד שלושה חודשים	מכל עד דרישה עד חודש
במיליוני ש"ח				
39,133	70,066	53,794	30,956	411,917
נכסים פיננסיים ^(א)				
47,868	102,095	212,883	254,937	293,185
סכומים אחרים לקבל ^(ב)				
25,407	34,576	119,140	62,860	351,930
התחייבויות פיננסיות ^(א)				
49,811	104,596	210,761	254,670	271,940
סכומים אחרים לשלם ^(ב)				
11,783	32,989	(63,224)	(31,637)	81,232
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית				
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית				
א. לפי מהות הפעילות ^(א)				
11,627	32,410	(64,645)	(30,826)	78,160
החשיפה בתיק הבנקאי				
156	579	1,421	(811)	3,072
החשיפה בתיק למסחר				
ב. לפי בסיסי הצמד ^(א)				
5,702	10,225	(59,594)	(17,566)	81,711
מטבע ישראלי לא צמוד				
4,846	13,887	5,508	(117)	869
מטבע ישראלי צמוד למדד				
1,235	8,877	(9,138)	(13,954)	(1,348)
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)				
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ^(א)				
(481)	(1,476)	(666)	-	-
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים				
(12,163)	(15,905)	(23,031)	(7,041)	87,885
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה				
(137)	3,016	2,795	806	524
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור				
846	1,262	514	85	21
השפעת נכסים מגובים				

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (ב) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים. מכשירים פיננסיים מורכבים מוינו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.
- (ג) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ד) ההשפעות על המח"מ והשת"פ מתייחסות להשפעות של כל אחד מהמודלים על סך היתרה בסעיף.
- (ה) המח"מ המדווח הינו הפער בין מח"מ סך הנכסים לבין מח"מ סך ההתחייבויות.

31 בדצמבר 2023

משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(א)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(א)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.18	4.61%	664,222	1.31	4.52%	659,011	523	3,805	13,321	35,496
1.38	-	881,139	1.32	-	958,090	-	777	4,093	42,252
0.74	2.21%	618,349	0.67	4.76%	618,918	-	11	3,151	21,844
1.51	-	881,303	1.47	-	952,271	-	3,395	7,050	50,047
-	-	45,709	-	-	45,912	523	1,176	7,213	5,857
0.06	-	32,061	0.01	-	41,123	523	1,180	6,446	6,248
0.05	-	13,648	0.01	-	4,789	-	(4)	767	(391)
0.00	-	35,248	0.16	-	28,177	518	1,159	6,434	(412)
(2.09)	-	15,490	0.13	-	23,473	2	(865)	(1,220)	563
0.10	-	(5,029)	0.22	-	(5,738)	3	882	1,999	5,706
14.09	2.80%	(13,469)	13.41	3.22%	(12,204)	-	(2,448)	(4,446)	(2,686)
1.00	3.84%	10,088	0.98	4.56%	11,787	-	-	(1,636)	(16,322)
(0.80)	(0.19%)	(43)	(0.79)	(0.18%)	(328)	-	(2,168)	(4,596)	(568)
(5.18)	0.01%	-	(5.19)	(0.17%)	-	-	(1,444)	(1,715)	431

גילוי נוסף על מכשירים פיננסיים מורכבים

שווי הוגן, משך חיים ממוצע אפקטיבי והשפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המורכבים של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו

30 ביוני 2024					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	
1%	2%	1%	2%	שווי הוגן	
				במיליוני ש"ח בשנים	
מגזר מט"ח					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
17,918	18,341	16,875	16,270	4.33	17,406
נכסים מגובים					
17,918	18,341	16,875	16,270	4.33	17,406
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
17,918	18,341	16,875	16,270	4.33	17,406
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					

31 בדצמבר 2023					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	
1%	2%	1%	2%	שווי הוגן	
				במיליוני ש"ח בשנים	
מגזר הצמדה					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
נכסים מגובים					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

גילוי על חשיפות הריבית על פי שיטת השווי הכלכלי*

תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני השפעת מס)

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש								
31 בדצמבר 2023			30 ביוני 2023			30 ביוני 2024		
עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%
תרחיש במיליוני ש"ח								
במט"ז								
(173)	1,490	(2,057)	(122)	988	(1,554)	(217)	1,953	(2,465)
(6)	57	(65)	(2)	27	(12)	3	(30)	36
במט"ח								
(55)	570	(575)	(55)	567	(575)	(87)	917	(881)
(2)	13	(18)	(1)	(2)	(71)	(8)	58	(89)

* הפער בין החשיפות בטבלת השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו לבין חשיפות השווי הכלכלי המוצגות כאן נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

במהלך מחצית ראשונה 2024 נרשם גידול בחשיפת השווי ההוגן של התיק הבנקאי לעלייה של 1% בריבית, בעיקר כתוצאה מהשפעת העמדת אשראי ובכלל זה משכנתאות וכתוצאה מפעילות בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון.

למידע נוסף אודות סיכון שוק ראה חלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023. למידע על סיכון ריבית ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדיסקטוריון וההנהלה וחלק 6א בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023. למידע על סיכון מניות ראה חלק 6ב בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח, אשר תאפשר לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח ומפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה המאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות", הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "מימון יציב נטו".

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכויים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2024 נמוך בכ-3% בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2024 בעיקר כתוצאה מהשפעת גידול באשראי ופירעונות אג"ח, נטו, אשר השפעתם קוזזה חלקית על ידי גידול בפיקדונות הציבור.

ברבעון השני של שנת 2024 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LOI)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31 בדצמבר 2023		30 ביוני 2023		30 ביוני 2024		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)
במיליוני ש"ח						
166,472		159,820		198,014		סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים						
15,432	237,141	15,475	231,389	15,870	243,343	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
2,865	57,305	2,901	58,018	3,034	60,679	3 מזה: פיקדונות יציבים
9,651	82,650	9,932	85,292	9,932	85,871	4 פיקדונות פחות יציבים
2,916	97,186	2,642	88,079	2,904	96,793	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
157,779	231,789	147,538	218,733	173,340	251,127	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
3,448	13,790	2,412	9,650	3,574	14,296	6 מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים שיתופיים
154,315	217,983	144,772	208,729	168,360	235,425	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
16	16	354	354	1,406	1,406	8 מזה: חובות לא מובטחים
138,908	211,720	146,124	213,824	139,340	218,372	10 דרישות נזילות נוספות
130,236	130,236	137,854	137,854	129,854	129,854	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
8,672	81,484	8,270	75,970	9,486	88,518	13 קווי אשראי ונזילות
706	706	413	413	647	647	14 מחויבויות מימון חזיות אחרות
2,172	74,727	2,151	72,531	2,186	73,287	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
314,997	-	311,701	-	331,383	-	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים						
-	1,898	-	1,014	-	862	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
51,696	72,297	51,158	71,428	50,034	70,153	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
128,881	135,498	135,052	142,045	128,971	133,969	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
180,577	209,693	186,210	214,487	179,005	204,984	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
166,472		159,820		198,014		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
134,420		125,491		152,378		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
124%		128%		130%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ב וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 73 תצפיות יומיות במהלך הרבעון השני לשנת 2024 (74 תצפיות במהלך הרבעון השני לשנת 2023 ו-78 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2023).

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה הרגולטורית היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LQ2)

30 ביוני 2024					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פירעון	
	במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
1	87,562	14,492	-	73,070	הון:
2	73,070	-	-	73,070	הון פיקוחי
3	14,492	14,492	-	-	מכשירי הון אחרים
4	224,688	4,191	29,487	211,026	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
5	77,829	1,133	5,868	74,866	פיקדונות יציבים
6	146,859	3,058	23,619	136,160	פיקדונות פחות יציבים
7	104,851	9,824	21,155	314,900	מימון סיטונאי:
8	7,347	-	-	14,694	פיקדונות לצרכים תפעוליים
9	97,504	9,824	21,155	300,206	מימון סיטונאי אחר
10	-	742	-	626	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
11	11,217	9,142	4,150	6,102	התחייבויות אחרות:
12	-	-	2,440	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
13	11,217	9,142	4,150	6,102	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
14	428,318	-	-	-	סך מימון יציב זמין
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)					
15	5,550	-	-	-	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
16	-	-	-	-	פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
17	319,249	313,145	28,260	108,341	78 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:
18	149	-	-	1,485	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
19	9,088	4,515	1,097	26,829	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינם מובטחות
20	189,208	161,468	24,994	78,927	הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:
21	-	-	-	-	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
22	110,958	136,918	876	480	הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:
23	25,448	36,872	269	144	עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
24	9,846	10,244	1,293	620	78 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
25	-	742	-	626	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
26	27,745	-	-	-	נכסים אחרים:
27	-	-	-	-	סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
28	8,408	9,891	-	-	נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
29	-	2,361	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
30	423	423	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי ביטחונות משתנים שהופקדו
31	18,914	7,599	482	2,110	8,723 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
32	9,634	209,147	-	-	פריטים חוץ מאזניים
33	362,178	-	-	-	סך המימון היציב הנדרש (RSF)
34	118%	-	-	-	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 73.1 מיליארד ש"ח ובתוספת של 14.5 מיליארד ש"ח מכשירי חוב, מהווים יחד כ-87.6 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 244.7 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-433.8 מיליארד ש"ח, כלומר כ-56% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222, המקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות, עומד על כ-197.2 מיליארד ש"ח, המהווים כ-27% מהנכסים במאזן.

למידע נוסף אודות סיכון הנזילות והמימון ומדיניות ניהול סיכון הנזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

30 ביוני 2023

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פירעון
				במיליוני ש"ח
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
79,868	13,189	-	-	1 הון: 66,679
66,679	-	-	-	2 הון פיקוחי 66,679
13,189	13,189	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
214,941	8,714	23,333	201,610	4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
73,915	2,118	4,852	70,724	5 פיקדונות יציבים -
141,026	6,596	18,481	130,886	6 פיקדונות פחות יציבים -
101,140	9,838	26,248	270,440	7 מימון סיטונאי: -
6,920	-	-	13,841	8 פיקדונות לצרכים תפעוליים -
94,220	9,838	26,248	256,599	9 מימון סיטונאי אחר -
-	595	-	720	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
12,921	10,450	4,943	8,787	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	3,167	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
12,921	10,450	4,943	8,787	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
408,870	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF) -
4,647	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) -
-	-	-	-	16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
299,663	286,160	26,260	118,906	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 30
94	-	-	943	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
9,884	6,026	38	25,593	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות -
180,115	148,011	25,089	83,522	20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: -
-	-	-	-	21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
101,708	124,960	426	276	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
22,013	31,524	91	62	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
7,862	7,163	707	8,572	24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה 30
-	595	-	720	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
24,112	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
5,384	6,336	-	-	28 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
333	3,500	-	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
370	370	-	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי ביטחונות משתנים שהופקדו -
18,025	6,958	267	1,804	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל 8,995
8,373	184,350	-	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
336,795	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
121%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

31 בדצמבר 2023				
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון		ערך משוקלל		
ללא מועד פירעון	עד שישה חודשים עד שנה או יותר	משיחה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פירעון
במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
1 הון:	83,406	14,482	-	68,924
2 הון פיקוחי	68,924	-	-	68,924
3 מכשירי הון אחרים	14,482	14,482	-	-
4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	218,763	2,977	31,772	203,544
5 פיקדונות יציבים	76,206	164	6,314	73,731
6 פיקדונות פחות יציבים	142,557	2,813	25,458	129,813
7 מימון סיטונאי:	101,442	11,374	16,067	319,422
8 פיקדונות לצרכים תפעוליים	6,877	-	-	13,754
9 מימון סיטונאי אחר	94,565	11,374	16,067	305,668
10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	642	-	610
11 התחייבויות אחרות:	13,136	11,154	3,964	9,234
12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	2,567	-
13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	13,136	11,154	3,964	9,234
14 סך מימון יציב זמין	416,747	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	7,359	-	-	-
16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	311,125	304,596	25,619	112,446
18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1	305	-	-	3,049
19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	11,891	7,155	564	29,693
20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	183,193	156,413	23,957	76,527
21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	106,157	130,965	513	457
23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	25,044	35,960	135	118
24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	9,579	10,063	585	2,720
25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	642	-	610
26 נכסים אחרים:	25,822	-	-	-
27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
28 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	6,151	7,236	-	-
29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	1,974	-	-
30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי ביטחונות משתנים שהופקדו	534	534	-	-
31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	19,137	7,344	205	2,328
32 פריטים חוץ מאזניים	9,051	196,780	-	-
33 סך המימון היציב הנדרש (RSF)	353,357	-	-	-
34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)	118%	-	-	-

חלק 8 - סיכון תפעולי

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סיכונים מתפתחים לעיל.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

ביום ה-12 ביוני 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 345 בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". תחילתה של ההוראה נקבע ליום 12 ביוני 2025. ביוני 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לדחיית מועד כניסתה לתוקף של ההוראה ליום 12 ביוני 2026.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

חלק 10 - מידע נוסף על סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון כי שינויים ברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק וכרוכים בהוצאות.

לפירוט נוסף ראה פרק סיכונים מתפתחים לעיל, כמו כן, לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות שפורסמו בתקופת הדיווח ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 ביוני 2024.

סיכון מאקרו כלכלי

לעניין סיכון מאקרו כלכלי - ראה חלק 1 לעיל - הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

למידע נוסף בנושא סיכון אסטרטגי, ציות, משפטי, מודלים, מוניטין וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

מקרא

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity